

foto Tom Linster

Leidraad

Overlegplatforms Natura 2000

Stap voor stap naar gebiedsgerichte samenwerking

Wat is Natura 2000?

Vlaanderen telt over zijn 5 provincies 38 gebieden van Europees belang voor natuur, samen goed voor meer dan 100.000 hectare. Het zijn gebieden met uitzonderlijke natuurwaarden waarin gewerkt en gewoond wordt en heel wat mensen hun vrije tijd besteden. Al deze gebieden maken deel uit van het Europese Natura 2000-netwerk. Door Europa, dat een netwerk wil creëren van beschermde natuurgebieden over alle lidstaten heen, werden deze gebieden erkend als Speciale BeschermingsZones (SBZ) omwille van de Europees te beschermen dieren- en plantensoorten en/of habitats (op basis van de Europese Vogelrichtlijn uit 1979 en/of de Europese Habitatrichtlijn uit 1992).

Om de Europees belangrijke natuur in deze gebieden op lange termijn duurzame kansen te geven, is gebiedsgericht overleg en samenwerking noodzakelijk.

In de eerste helft van 2015 loopt een eerste fase van overleg. Deze leidraad biedt een houvast aan de deelnemers aan dat proces. Het beschrijft de voorgeschiedenis, de algemene aanpak en belangrijke begrippen en afspraken.

Wat vooraf ging: Overleg over 38 Natuurdoelenrapporten

- **Het ene gebied is het andere niet.** Elke speciale beschermingszone heeft haar eigenheid en bijzonderheden. Voor alle SBZ's moesten specifieke doelstellingen (instandhoudingsdoelstellingen of IHD, verderop Europese natuurdoelen genoemd) gedefinieerd worden, om optimaal hun steentje te kunnen bijdragen aan de instandhouding van de biodiversiteit van Europees belang in Vlaanderen.
- Daarbij is vertrokken van de Europese natuurdoelen op Vlaams niveau, de 'gewestelijke IHD'. Deze werden in 2010 vastgelegd door de Vlaamse Regering, na overleg met doelgroepen en overheden in de periode 2007-2010.
- Door middel van een intensief overlegproces met doelgroepen (het zogenaamde BovenLokaal Overleg of BOLOV) tussen Vlaamse en lokale afgevaardigden van het Agentschap Natuur en Bos, de Boerenbond, Algemeen Boerensyndicaat, Natuurpunt, Unizo, Voka, Bosgroepen, Hubertus Vereniging Vlaanderen en Landelijk Vlaanderen, en met overheden (Projectgroep+ of PG+), werden in de periode 2010-2012 38 rapporten opgesteld met Europese natuurdoelen per SBZ.
- Je kan deze natuurdoelenrapporten letterlijk beschouwen als **38 gebiedsspecifieke 'to do'-lijsten**. Ze beschrijven het aantal hectare van een natuurype (vb. moeras, bos, heide, ...) of aantallen van diersoort(en) (bv. roerdomp, kamsalamander,...) dat men nastreeft. Per SBZ lijst het ook de speerpunten op voor toekomstige actie.
- **De natuurdoelenrapporten waren de basis voor de besluiten voor elke van de 38 SBZ's, die werden goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 23 april 2014.** Ook werd een algemene aanpak vastgelegd om de Europese natuurdoelen te behalen.
 - De Europese natuurdoelen worden **stap per stap gerealiseerd** in cycli van 6 jaar. Tegen 2050 zijn alle afspraken gemaakt om de Europese natuurdoelen te realiseren.
 - Een Vlaams overleg met alle betrokken doelgroepen en administraties zet de Vlaamse lijnen uit. De opvolging en opstart van de acties op terreinniveau gebeurt per SBZ door middel van (op te richten) gebiedsgerichte **overlegplatformen**.
 - Afspraken over het beheer van belangrijke gronden worden vastgelegd in beheerplannen. Knelpunten in verband met de milieu-omstandigheden worden projectmatig uitgewerkt en aangepakt.
 - De doelstelling voor de eerste cyclus is om tegen 2020 voor 16 habitats een gunstige of verbeterde toestand te realiseren. Ook moet de achteruitgang van alle habitats en soorten stopgezet zijn en 70% van de oppervlakte onder geschikt beheer gebracht.

Wat hebben we uit het afgelopen overlegproces geleerd?

- > **Kaarten op tafel!** Men wil duidelijkheid en transparantie over waar wat moet gebeuren en welke knelpunten er zijn. De informatie op BOLOV's en PG+ en in rapporten was daarvoor nog te algemeen van aard.
- > Alle deelnemers willen zich engageren als vragen die leven concreet beantwoord worden. Het vorige proces genereerde **te veel administratie en papier** en leverde te weinig concrete antwoorden. Dat willen we zeker vermijden tijdens het vervolgproces.
- > Het BOLOV- en PG+-overlegproces stond **te los van ander overleg en initiatieven**. De Vlaamse overheid verwacht van de lokale stakeholders engagement en informatie-aanvoer. Omgekeerd verwachten lokale organisaties en gemeentelijke administraties ook duidelijkheid van het Vlaamse bestuursniveau (wat loopt in elke SBZ en wat moet en kan nog gebeuren?). Het lokale terrein verwacht dat de Vlaamse administratie vanuit deze kennis proactief voorstellen doet over mogelijkheden tot samenwerking.
- > Deelnemers aan het BOLOV-en PG+-overleg waren wel tevreden met de **kans tot 'grensoverschrijdende'** (= met andere organisaties en over de verschillende bestuursniveaus heen) **kennis-making en uitwisseling**.

De realisatie van de natuurdoelen, samen stap voor stap op zoek

Voor elke Speciale Beschermingszone of SBZ weten we nu aan welke Europese natuurdoelen we moeten werken de komende jaren. Met andere woorden, **voor elke SBZ weten we nu WAT het einddoel is. Maar daarom weten we nog niet HOE** we die Europese natuurdoelen het best kunnen realiseren. Het is onmogelijk om deze vraag vandaag volledig te beantwoorden. Terreinkennis bijeenbrengen met de betrokken partijen is daartoe een belangrijke en noodzakelijke stap. Bovendien moeten we rekening houden met nieuwe ontwikkelingen. **We zoeken samen stap voor stap het antwoord in cycli van zes jaar.** Per cyclus van zes jaar wordt op Vlaams niveau bepaald welke tussendoelen zeker gehaald moeten worden. Om de twee jaar maakt men een update. Acties kunnen verplicht worden indien blijkt dat tussendoelen niet gehaald worden. De doelen worden op deze manier gradueel gerealiseerd.

We willen zo efficiënt en transparant mogelijk te werk gaan, zodat de impact voor de natuur zo groot mogelijk is en het effect op anderen zo klein mogelijk. We willen enkel nieuwe acties opzetten waar het nodig is en zoveel mogelijk samenwerkingen initiëren, zodat bestaande lokale dynamieken meer draagvlak krijgen en elkaar versterken.

Per SBZ duidt het Agentschap voor Natuur en Bos een aanspreekpunt aan. Die krijgt de opdracht om alle partijen rond de tafel te brengen. Hij/zij is de persoon bij wie men terecht kan voor vragen of informatie. Je kan elk aanspreekpunt ook beschouwen als een soort bibliothecaris per SBZ. Die beheert, samen met de lokale betrokkenen, een bibliotheek met kennis en informatie over wat loopt, gepland is of nog moet afgesproken worden. Dit noemen we het Managementplan Natura 2000. Samen vullen we deze met bestaande maar ook met toekomstige plannen en projecten. We bekijken ook hoeveel doelen via deze plannen en projecten al gerealiseerd worden. We starten nu een eerste keer met het vullen van de bibliotheek en het bepalen van het aantal doelen dat al gerealiseerd wordt. Het resultaat noemen we het Managementplan 1.1.

Om de twee jaar maken we een balans op, die we telkens vastleggen in een volgende versie: Managementplan 1.2 (2017) en Managementplan 1.3 (2019).

START: informatie verzamelen en afspraken maken (= fase 1)

Vanaf begin 2015 starten we per SBZ een eerste keer met het vullen van de bibliotheek. Het resultaat noemen we het Managementplan 1.1 en wordt goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Uitgangspunt zijn de Europese natuurdoelen per SBZ die zijn vastgelegd door de Vlaamse Regering.

Inhoudelijk moet duidelijkheid gegeven worden over:

- Wat is het einddoel? En hoe is de startverdeling (= voorstel) van de doelen over de verschillende deelgebieden?
- Wat is er al gepland of in uitvoering om deze doelen te realiseren?
- Waar liggen nog werkpunten?
- Welke van deze werkpunten moeten binnen zes jaar opgelost zijn?

De eerste fase is er dus een van informeren, verkennen en beschrijven van de huidige stand van zaken en planning. Een inventaris wordt opgemaakt van de acties die lopen, gepland en/of noodzakelijk zijn voor het realiseren van de Europese natuurdoelen. Per SBZ maken we zo een inhoudelijke agenda op voor de korte (eerste zes jaar) en de langere termijn. We maken daarnaast ook afspraken over hoe we de platformwerking voor de opvolging van deze agenda vorm geven.

Sterkste schouders

De focus ligt in fase 1 op de 'sterkste schouders'. Hiermee bedoelen we het Agentschap voor Natuur en Bos en de erkende terreinbeherende verenigingen (Natuurpunt, vzw Durme en Stichting Limburgs Landschap). Natuur ontwikkelen en beheren in de door hen beheerde terreinen, behoort tot hun maatschappelijke opdracht. De realisatie van de Europese natuurdoelen is voor hen prioritair. Ze nemen dan ook de hoofdmoot van de realisatie voor hun rekening en dragen zo de spreekwoordelijke zwaarste lasten. Ook andere beheerders zal worden gevraagd of zij al doelen (willen) realiseren. Het resultaat van deze gezamenlijke inventaris wordt opgenomen in het Managementplan 1.1.

Wat is het eindresultaat van fase 1?

Op basis van deze gebiedsgerichte analyse leggen we vast welk deel van de doelen al in realisatie is. Op deze basis worden de zones binnen een SBZ bepaald die vrijgehouden moeten worden voor het realiseren van de ontbrekende doelen. Deze zogenaamde zoekzones vormen samen met de inventaris de essentie van het Managementplan 1.1, dat voorgelegd wordt voor beslissing aan de Vlaamse Regering. Op die manier worden de afspraken ook wettelijk verankerd.

Hoe pakken we de eerste fase aan?

Het ANB kreeg de opdracht om alle betrokkenen in een gebied samen te brengen voor deze eerste fase. Dat gebeurt in Overlegplatforms in elke SBZ. Aan het begin van het proces zal de werking en aanpak wellicht nog redelijk vergelijkbaar zijn in de verschillende SBZ. Er is geen verplicht stroomdiagram dat men moet doorlopen, wel zijn er basisingrediënten. De concrete manier van werken is in handen van de lokale betrokkenen. Net zoals de gehele implementatie is de vormgeving van deze eerste fase een gezamenlijke zoektocht. De aanpak zal op maat van het gebied ontwikkeld worden en kan dan ook verschillend zijn qua snelheid, ambitieniveau, moeilijkheidsgraad,...

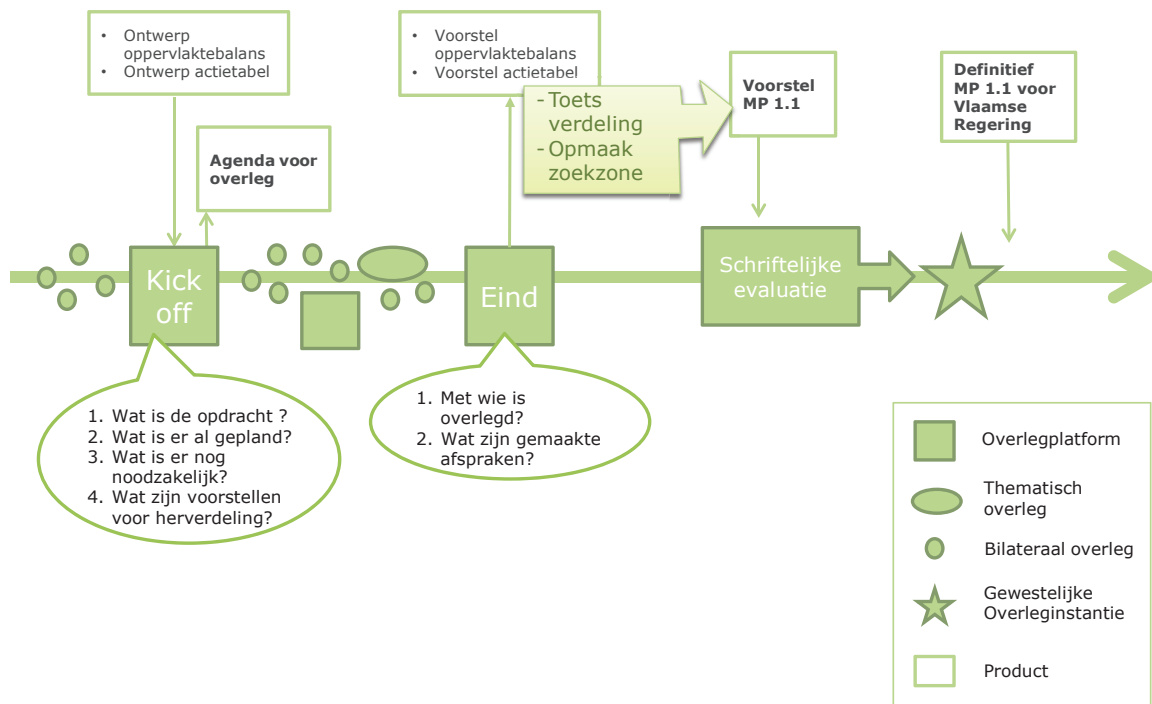
Hoe verloopt het overlegproces?

Het overleg in deze eerste fase zal dus op maat van elk gebied zijn maar wel met een aantal bouwstenen, zoals weergegeven in het schema hieronder. De begrippen in het schema worden verder in het document verduidelijkt, samen met de afspraken over de inhoud en het verloop van het overleg.

Waar vind ik informatie?

Deze leidraad en andere informatie over de Europese natuurdoelen en Natura 2000 staat ter beschikking op www.natura2000.vlaanderen.be. Op deze website vindt u ook een kort animatiefilmpje dat de principes, een aantal begrippen en het proces van de realisatie van de Europese natuurdoelen op een toegankelijke manier beschrijft.

Voor informatie over het Agentschap voor Natuur en Bos en zijn werking kan u terecht op www.natuurenbos.be.

Vorbereid aan tafel

Hoe bereidt het ANB de platformwerking voor?

Het ANB is auteur van het rapport over de Europese natuurdoelen per SBZ. Het is al jarenlang actief als beheerder en beleidsmaker t.a.v. de verschillende SBZ, habitats en soorten en heeft dan ook de opdracht gekregen om zijn kennis en informatie te delen. Sinds half 2013 bereidt het de platformen voor:

- Voor alle terreinen die het zelf beheert gaan beheerders van ANB na welke doelen ze op dit moment realiseren en welke bijkomende mogelijkheden er nog zijn. In overleg met de terreinbeherende verenigingen (Natuurpunt, vzw Durme en Stichting Limburgs Landschap) heeft het ook geanalyseerd welke doelen op hun terreinen kunnen en zullen worden gerealiseerd.
- Het heeft een eerste inventaris opgemaakt van de bestaande projecten en plannen die bijdragen tot de realisatie van de Europese natuurdoelen. Het voert overleg om waar mogelijk deze inventaris aan te vullen.
- Een analyse is gemaakt van de doelen die nog niet gerealiseerd zijn door het ANB of de terreinbeherende verenigingen.
- Het ANB maakt daarnaast een zo volledig mogelijk overzicht van nieuw op te starten acties.
- Het bereidt kaartmateriaal, tabellen,... voor om zo transparant en duidelijk mogelijk de deelnemers aan de overlegplatformen te informeren over deze punten.

Hoe kan u zich voorbereiden?

Als vertegenwoordiger van een doelgroep of openbaar bestuur rekent het ANB op u om de gebiedsgerichte kennis en informatie die voor uw sector/organisatie van belang is op tafel te leggen. Dat is geen gemakkelijke opgave. U bereidt zich daarom best voor samen met uw collega's. Wat zou u kunnen doen ter voorbereiding?

- De essentie van het natuurdoelenrapport en de opmerkingen die uw sector gegeven heeft tijdens het BOLOV of PG+ herlezen.
- U vertrouwd maken met de kaart met de ligging van de verschillende deelgebieden van het SBZ. In de Overlegplatforms zal de meeste informatie immers op kaart gegeven worden.
- Een kaart of lijst maken met de punten die voor uw sector/organisatie van belang zijn. Waar zijn er acties die uw sector onderneemt voor de realisatie van de Europese natuurdoelen? Welke gebieden zijn voor uw sector/organisatie van belang? Waar zijn belangrijke knelpunten voor uw sector/organisatie en welke mogelijke oplossingen ziet u?

Best maakt u ook afspraken met uw collega's over de manier van terugkoppeling binnen uw sector/organisatie. U kan dan informatie vanuit de Overlegplatforms meegeven, waar nodig bijkomende informatie verzamelen en/of bepaalde knelpunten samen bespreken.

Belangrijke begrippen en afspraken

In dit onderdeel worden de generieke afspraken over de eerste fase die gemaakt zijn op Vlaams niveau samengevat. Deze afspraken zijn gemaakt in de Gewestelijke Overleginstantie. Dit is het centraal overlegorgaan voor de realisatie van de Europese natuurdoelen, met als leden vertegenwoordigers van het Agentschap Natuur en Bos, Boerenbond, Algemeen Boerensyndicaat, Natuurpunt, Unizo, Voka, Bosgroepen, Hubertus Vereniging Vlaanderen, Landelijk Vlaanderen, Vlaamse Landmaatschappij, Vlaamse Milieumaatschappij en Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. De Gewestelijke Overleginstantie geeft een formeel advies over de Managementplannen in functie van de goedkeuring door de Vlaamse Regering. Deze afspraken zullen door de Gewestelijke Overleginstantie gebruikt worden als toetssteen voor de werking van de platforms en de uitkomsten per SBZ die vastgelegd worden in het voorstel van Managementplan (MP) 1.1.

Welke afspraken zijn gemaakt over de taakstelling?

De doelstelling is te komen tot een gunstige staat van instandhouding voor alle Europees te beschermen soorten en habitats tegen 2050. De taakstelling (inhoudelijke vertrekbasis) is steeds het Besluit van de Vlaamse Regering van 23/04/14 waarin de Europese natuurdoelen voor het SBZ vastgelegd zijn (specifieke instandhoudingsdoelstellingen of S-IHD). De inhoud van dit besluit staat niet ter discussie.

De doelstelling voor de eerste cyclus is om tegen 2020 voor 16 habitats een gunstige of verbeterde toestand te realiseren. Ook moet de achteruitgang van alle habitats en soorten stopgezet zijn en 70% van de benodigde oppervlakte onder geschikt beheer gebracht.

De doelen per SBZ en voor sommige deelgebieden zijn vastgelegd in de S-IHD-besluiten. Voor de Europese habitats is op basis van een computermodel per SBZ een indicatieve verdeling (startverdeling) van de doelen bepaald over de verschillende deelgebieden (met overname van de doelen per deelgebied die in de S-IHD-besluiten zijn vastgelegd). Deze verdeling vormt onderdeel van de besprekingen en is te aanzien als de terugvalpositie indien er geen overeenstemming over een alternatief voorstel wordt bereikt.

De prioritaire inspanningen nodig voor de realisatie van de Europese natuurdoelen in een SBZ vormen eveneens onderdeel van de S-IHD-besluiten en staan dus evenmin ter discussie. De concrete uitwerking en realisatie van deze inspanningen (het 'hoe?') vormt wel de kern van de platformwerking. Voor de doelen 2020 en stand still moeten de acties in de eerste planperiode opgestart zijn, zodat de kwaliteit niet verder achteruit gaat en/of ze onder contract liggen.

Wie maakt deel uit van het Overlegplatform?

De samenstelling van de Overlegplatforms wordt vastgelegd door de Gewestelijke Overleginstantie.

Voor de eerste fase is de volgende generieke afspraak gemaakt:

- De betrokken belangenorganisaties op Vlaams niveau worden samengevoegd in 4 clusters. Per cluster mag men een aantal vertegenwoordigers afvaardigen: landbouw (3 personen), natuur (3 personen), economie (3 personen) en privé (2 boseigenaars, 2 landeigenaars en 2 jagers). De vertegenwoordiging van de belangenorganisaties bestaat niet enkel uit professionele vertegenwoordigers. Minstens een iemand is effectief actief in het gebied.
- De vertegenwoordiging van Vlaamse diensten en lokale besturen gebeurt op basis van de bijdrage aan de realisatie van de doelen dan wel op basis van de eventuele gevolgen die de realisatie met zich meebrengt. In principe wordt 1 vertegenwoordiger per organisatie opgenomen in het Overlegplatform.
- De samenstelling van de Overlegplatforms kan gebiedsgericht aangepast worden.

De samenstelling van de Overlegplatforms wordt per SBZ opnieuw bekeken na de eerste fase (na Managementplan 1.1), rekening houdend met de inhoudelijke agenda die samen is opgemaakt voor de eerste cyclus.

Hoe wordt de fasering aangepakt?

Het Managementplan (MP) wijst de weg voor iedereen die aan de slag wil in een Natura 2000 gebied (Speciale Beschermingszone of SBZ). Het bevat informatie over beheerplannen, projecten en initiatieven die lopen in een gebied voor de realisatie van de natuurdoelen. Zodoende legt het MP de ruimtelijke toewijzing (allocatie) van de Europese natuurdoelen vast. Men vindt er ook informatie over welke doelen nog moeten worden gerealiseerd door een gepast beheer (via beheerplannen) of door andere acties. Tenslotte vindt men er ook informatie over waar men rekening mee moet houden als men activiteiten, plannen of projecten wil ondernemen in het gebied. Het vormt zo het gebiedsgericht beoordelingskader voor vergunningsaanvragen met mogelijke impact op de natuurdoelen voor de SBZ.

Volgens de Europese habitatrichtlijn moet er voor elke SBZ een MP komen. De Vlaamse Regering heeft een scenario opgesteld dat bepaalt hoe en wanneer dat zal gebeuren. Eenmaal de Managementplannen er zijn, worden ze periodiek geëvalueerd en bijgestuurd. Om dit te illustreren beschrijven we de aanpak voor de eerste planperiode. Meer uitleg bij de inhoud van elke stap is te vinden in de volgende paragrafen.

- Alle betrokkenen bekijken eerst welke taakstellingen al opgenomen zijn in de bestaande beheerplannen van het ANB en de terreinbeherende verenigingen of gepland zijn op korte termijn. Ze inventariseren ook welke acties al lopen of gepland zijn en welke nog opgestart moeten worden. Het resultaat is een zicht op de resterende taakstelling en een agenda voor zaken die aangepakt moeten worden.

resultaat inventarisatie bestaande acties = MP 1.1 (2015)

- Het overlegplatform stimuleert alle betrokkenen om openstaande taakstellingen (met focus op doelstellingen 2020) op te nemen via beheerplannen of andere projecten.

MP 1.1 + vrijwillige acties = MP 1.2 (2017)

- In een laatste fase worden verdere acties onderzocht en wordt geëvalueerd welk deel van de taakstelling 2020 in realisatie is. Indien nodig voor het behalen van de doelstellingen 2020, kan overgegaan worden tot verplichte acties. Naast nieuwe vrijwillige acties worden deze ook ingeschreven in de derde versie van het Managementplan.
MP 1.2 + bijkomende vrijwillige acties + eventuele verplichte acties = MP 1.3 (2019)

Wat is de inhoud van MP 1.1?

De opmaak van de MP 1.1 is de eerste stap van de graduele realisatie van de Europese natuurdoelen. Deze eerste stap is het in kaart brengen en documenteren van lopende, geplande en mogelijke inspanningen qua beheer van de 'sterkste schouders' (daarmee bedoelen we het Agentschap voor Natuur en Bos en de erkende terreinbeherende verenigingen nl. Natuurpunt, vzw Durme en Stichting Limburgs Landschap) en de lopende, geplande en noodzakelijke acties qua (milieu)randvoorwaarden.

De afspraken voor de inhoud van MP 1.1 zijn dan de volgende:

- De oppervlaktebalans bevat de taakstelling en de 'doelen onder contract' (zie verder). Deze is zo maximaal mogelijk ingevuld zodat de openstaande taakstelling verkleind kan worden.
- De zoekzones worden bepaald voor de verschillende habitats en een selectie van soorten op basis van de openstaande taakstelling uit de oppervlaktebalans, door middel van een ruimtelijke model (zie verder)
- De inspanningsmatrix wordt zo volledig als mogelijk gemaakt (zie verder).
- De verdeling van de doelen over de deelgebieden van een SBZ wordt geëvalueerd en eventueel aangepast.

Het voorstel van Managementplan 1.1 wordt na de finale bijeenkomst van het Overlegplatform opgemaakt door het ANB. Het wordt vervolgens ter evaluatie voorgelegd aan de deelnemers van het platform via een webapplicatie. Op basis van deze evaluatie legt het ANB het eventueel aangepaste voorstel voor aan de Gewestelijke Overleginstantie voor advies. Vergezeld van dat advies legt het ANB het voorstel van MP 1.1 voor aan de minister voor beslissing door de Vlaamse Regering.

Wat wordt meegenomen als 'doel onder contract' in MP 1.1?

In deze fase wordt nagekeken welk deel van de taakstelling te beschouwen is als 'onder contract'. Daarmee bedoelen we de locaties waar het beheer nu al gericht is of er intenties zijn om dit te richten op de realisatie van de Europese natuurdoelen, en dit voor de terreinen in beheer bij het ANB, de erkende terreinbeherende verenigingen alsook voor particulier eigendom opgenomen in een gemeenschappelijke beheerplan met ANB. Door vergelijking van de taakstelling en de doelen onder contract wordt het openstaand saldo (oppervlaktebalans) berekend. Deze vormt de basis voor de modelmatige berekening van de zoekzones. Het gaat om doelen die al vastgelegd zijn in bestaande, goedgekeurde beheerplannen (op basis van het Natuurdecreet of het Bosdecreet) of om een intentie om dat op korte termijn te doen.

Doelen opgenomen in goedgekeurd beheerplan (= 'evidenties'):

- Doelen voor Europees te beschermen habitats en soorten die reeds zijn opgenomen in goedgekeurde beheerplannen van ANB, terreinbeherende verenigingen of in gemeenschappelijke beheerplannen (mits akkoord private eigenaars), werden in kaart gebracht en worden voorgelegd aan de overlegplatforms. Een beheerplan wordt immers beschouwd als een engagement en garantie voor de duurzame realisatie van Europese natuurdoelen. In principe worden deze vastgelegd in de MP 1.1 als doel onder contract.

Intentie om Europese natuurdoelen onder beheerplan te brengen

- Ook voor terreinen waar nog geen beheerplan voor bestaat, gingen het Agentschap voor Natuur en Bos en de terreinbeherende verenigingen na of Europese natuurdoelen kunnen gerealiseerd worden. In veel gevallen is het beheer er in de praktijk wel al gericht op Europese natuurdoelen maar werd nog geen beheerplan opgesteld of loopt dit proces. In dat geval en mits consensus in het overlegplatform, worden de te realiseren doelen en de overeenkomstige vergoedingen, vastgelegd in een overeenkomst met het ANB als een voorloper van een beheerplan. Op deze basis wordt het ingeschreven in MP 1.1 als doel onder contract.
- In een aantal gevallen kan een bestaand, goedgekeurd beheerplan geactualiseerd worden om het beter af te stemmen op de Europese natuurdoelen of kunnen volgens het overlegplatform belangwekkende socio-economische redenen bestaan om het doel dat voor een gegeven locatie beschreven was in het beheerplan, niet te realiseren.
 - In dat geval wordt eerst nagegaan of een alternatief Europees natuurdoel kan vastgelegd worden. Indien de keuze voor een Europees natuurdoel voor de gegeven locatie voldoende duidelijk is en hier consensus over bestaat in het overlegplatform, wordt deze intentie vastgelegd in een overeenkomst met het ANB (zie hoger) en als doel onder contract in het MP 1.1. opgenomen.
 - Indien nog onvoldoende inhoudelijke basis bestaat om een nieuwe beheerkeuze te maken, wordt geen Europees natuurdoel vastgelegd voor deze locatie en kan de locatie deel uitmaken van de zoekzone.

Hoe wordt omgegaan met regionaal belangrijke biotopen?

Met regionaal belangrijke biotopen bedoelen we vegetaties die niet behoren tot de Europees te beschermen habitats maar wel beschermd worden door de Vlaamse natuurwetgeving. Deze kunnen omgevormd worden naar Europees te beschermen habitats, behalve als ze deel uitmaken van het leefgebied van een Europees te beschermen soort. Een bijzondere regeling is evenwel uitgewerkt voor een deel van deze vegetaties, namelijk een aantal grasland- en moerastypes (vegetaties van regionaal belang, Bijlage 4 van het Instandhoudingsbesluit van 20 juni 2014). De realisatie van bosdoelstellingen mag niet leiden tot een betekenisvolle verslechtering of achteruitgang van deze vegetaties. Bij het screenen van het beheer van de terreinen in beheer bij het ANB en de erkende terreinbeherende verenigingen, is in kaart gebracht waar regionaal belangrijke biotopen voorzien zijn als doelstelling en wordt dit zichtbaar gemaakt op de overlegplatforms.

Hoe wordt omgegaan met Europees te beschermen soorten?

Voor de Europees te beschermen soorten zijn in de S-IHD-besluiten doelen vastgelegd voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding. Hun leefgebieden mogen niet aangetast worden en waar nodig zijn beheermaatregelen, milieumaatregelen en/of mogelijk natuuruitbreiding nodig om bijkomend leefgebied te ontwikkelen.

In het algemeen kunnen we voor de Europees te beschermen soorten opgenomen in de S-IHD-besluiten, drie groepen onderscheiden:

- Soorten waarvoor behoud of eventueel kwaliteitsverbetering van het huidig leefgebied wordt vooropgesteld.
- Soorten waarvoor bijkomende ontwikkeling van leefgebied samen spoort met de doelen voor Europees te beschermen habitats (zij 'liften mee' op de habitatdoelen). Het bereiken van de doelen voor de habitats zou, anders gezegd, voor deze soorten tot een gunstige staat van instandhouding moeten leiden.
- Soorten waarvoor in de S-IHD-besluiten concrete doelen zijn vooropgesteld voor de ontwikkeling van extra leefgebied naast de ontwikkeling van de habitatdoelen.

Binnen deze drie groepen zullen sommige soorten bijkomende specifieke beheermaatregelen vereisen om tot een goede stand van instandhouding te kunnen komen (bv kamsalamander, rugstreeppad, boomkikker,...).

In de MP 1.1 houden we alvast rekening met onderstaande punten:

- Voor Europees te beschermen soorten wordt een informatieve kaart opgenomen met de vegetaties relevant als leefgebied. Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek stelt deze kaarten op, gebaseerd op wetenschappelijke criteria.
- Vegetaties die leefgebied vormen voor Europees te beschermen soorten, mogen niet ingenomen worden door habitats die niet verenigbaar zijn met hun leefgebiedvereisten. De modelmatige bepaling van de zoekzones voor de Europees te beschermen habitats houdt daarom ook rekening met de leefgebiedvereisten voor deze soorten.
- In een aantal SBZ zijn specifieke doelen ingeschreven voor extra leefgebied voor Europees te beschermen soorten. Voor deze doelen worden modelmatig zoekzones bepaald.
- De realisatie van habitatdoelen voor boshabitats moet afgewogen worden ten opzichte van de ecologische vereisten van vogelsoorten die karakteristiek zijn of vaak voorkomen in grotere, open en natuurkwaliteitsvolle weilandcomplexen.
- Specifieke maatregelen voor soorten omwille van hun bijzondere vereisten aan leefgebieden kunnen opgenomen worden in de beheerplannen of de inspanningsmatrixen.

Noot: habitattypische soorten

Hiermee bedoelen we soorten die typisch zijn voor een habitat en in Vlaanderen in voldoende mate dienen voor te komen als voorwaarde voor een gunstige staat van instandhouding van het habitat. Doelen voor habitats zijn niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief. In die kwalitatieve doelstellingen worden ook de noden van de habitattypische soorten meegenomen.

Wat wordt opgenomen in de inspanningsmatrix?

Een belangrijk onderdeel van het Managementplan vormt de inspanningsmatrix. Hierin worden de prioritaire inspanningen uit de IHD besluiten verrijnd naar acties. Zo wordt een overzicht gegeven van de acties (=projecten, activiteiten en plannen) die uitgevoerd, lopend, gepland of op te starten zijn voor het realiseren van de doelstellingen. Acties kunnen zowel betrekking hebben op beheer als (milieu) randvoorwaarden. Ook regulier beheer moet opgenomen worden, zodat dit mee opgevolgd kan worden.

In het kader van MP 1.1 wordt een eerste inventaris aangelegd van acties. Hierbij gelden volgende afspraken:

- Bestaande, geplande, op te starten en te onderzoeken acties vormen de inspanningsmatrix. Deze acties kunnen zowel betrekking hebben op deze als volgende cyclus.
- De inspanningsmatrix wordt tweemaal geactualiseerd. De actielijst is limitatief en bindend voor wat betreft de verplichte acties voor de planperiode 2014-2020, vastgelegd bij de doelstellingen voor 2020. De actielijst is limitatief noch bindend voor andere acties.
- Een bijkomende prioritaire inspanning m.b.t. de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) wordt toegevoegd. Uitgewerkte acties (bron-herstelbeleid) worden vanaf 2017 ingeschoven.

Hoe omgaan met de oppervlakte doelen?

De oppervlakteverdeling van de Europese natuurdoelen voor habitats over de SBZ en over de verschillende deelgebieden binnen een SBZ is, ter voorbereiding van de S-IHD-besluiten, via een modelmatige benadering bepaald (door het zogenaamde kalibratiemodel). In de S-IHD-besluiten werden de doelen per SBZ vastgelegd op basis van de resultaten van dit ruimtelijk model. Deze staan niet ter discussie.

De verdeling van de doelen over de deelgebieden van een SBZ, zoals bepaald door het ruimtelijk model, is echter indicatief. De gebruikte methode heeft immers beperkingen, omwille van generalisaties eigen aan het model en omwille de nauwkeurigheid van de gebruikte (geografische) gegevens. Dat leidt tot 'fouten' of beter afwijkingen ten opzichte van de werkelijke situatie op terrein. In een aantal S-IHD-besluiten zijn wel specifieke doelen voor deelgebieden ingeschreven. Deze staan uiteraard niet ter discussie (in die gevallen is de verdeling dus niet indicatief).

Een van de opdrachten van de eerste fase is om de 'fouten' in de modelmatige verdeling van de doelen te identificeren en op SBZ-niveau te zoeken naar een eventuele optimalere verdeling. Hervreiding van doelen wordt slechts meegenomen indien op het overlegplatform een consensus bereikt is. Voorstellen tot hervreiden worden vervolgens getoetst (al dan niet modelmatig) en bekrachtigd op Vlaams niveau door de Gewestelijke Overleginstantie.

Hervreiding van doelen tussen deelgebieden binnen één SBZ-gebied kan concreet omwille van:

- Europees te beschermen soorten, habitattypische soorten
- Ecologische geschiktheid
- Vooropgesteld doel per deelgebied groter dan de oppervlakte van het deelgebied
- Zuinig ruimtegebruik (optimaal benutten van bestaande natuurterreinen)
- Lagere vergunningimpact
- ...

De gunstige staat van instandhouding moet uiteraard steeds gehaald kunnen worden.

Hoe wordt een zoekzone bepaald?

De zoekzone is het deel van de Speciale Beschermingszone waarin Europese natuurdoelen kunnen worden gerealiseerd en dat daartoe wordt gevrijwaard. Zoekzones worden afgebakend op basis van de actuele en potentiële natuurwaarden die relevant zijn voor de realisatie van de taakstelling. Binnen de delen van de zoekzone met de laagste actuele of potentiële natuurwaarde kan de afbakening worden aangepast op basis van socio-economische belangen. Het openstaand saldo aan doelen per SBZ (dit is de taakstelling verminderd met de doelen onder contract) vormt de basis voor de modelmatige berekening van de zoekzones (door het zogenaamde zoekzonemodel). De zoekzones worden berekend nadat de doelen onder contract zijn vastgesteld door het Overlegplatform. Ze worden ter evaluatie voorgelegd aan de Overlegplatforms ter voorbereiding van het advies van de Gewestelijke Overleginstantie. Eventuele wijzigingen aan de zoekzones worden afgesproken op de Gewestelijke Overleginstantie.

De opmaak van het zoekzonemodel wordt begeleid door een werkgroep binnen de Gewestelijke Overleginstantie waarin de doelgroepenorganisaties en betrokken Vlaamse administraties vertegenwoordigd zijn.

Hoe wordt omgegaan met algemene vragen?

Op www.natura2000.vlaanderen.be kan u terecht voor informatie, antwoorden op veel gestelde vragen en dergelijke. Daar vindt u ook een animatiefilmpje waarin de principes, aanpak en begrippen van het Natura 2000 beleid kort uitgelegd worden.

De focus van het overleg in de Overlegplatforms ligt op het terrein. De ervaring leert (en de verwachting is) dat een aantal algemene vragen over de verdere concretisering van een aantal belangrijke bouwstenen naar boven zullen komen tijdens de besprekingen.

Het gaat over de volgende onderwerpen:

- Hoe is de relatie tussen de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en de realisatie van de Europese natuurdoelen? Welke zijn de volgende stappen?
- Wat betekent het herstelbeleid in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)? Hoe wordt dit ingebracht in de managementplannen?
- Hoe worden de ontbrekende puzzelstukken voor de soorten ingevuld?
- Hoe en wanneer wordt de zoekzone bepaald?
- Hoe en wanneer is de wettelijke verankering van het nieuwe beheerplan voorzien?
- Welke middelen en instrumenten zijn voorzien voor de realisatie? Welke nieuwe instrumenten mogen we verwachten?

Voor elke van deze onderwerpen wordt een korte briefing opgemaakt die voor de eerste bijeenkomst van het Overlegplatform wordt verspreid. Eventuele vragen over deze presentaties/onderwerpen worden daar beantwoord door verwijzing naar deze briefing.

Hoe wordt de platformwerking opgevolgd?

De aanpak en werking van elke bijeenkomst van de Overlegplatforms wordt geëvalueerd aan de hand van een standaard vragenlijst. De resultaten van de vragenlijst en de input van de achterban wordt besproken op de 'IHD ambassade'. Dit is het informeel overleg tussen het ANB en de vertegenwoordigers van de doelgroepenorganisaties. De IHD-ambassade volgt op die manier de werking en de voortgang van de platformwerking op.

Om feitelijk zicht te hebben op de aanpak volgt elk lid van de IHD-ambassade minstens een Overlegplatform als waarnemer.

Gebiedsgerichte knelpunten of knelpunten over de manier van werken worden in eerste instantie in de Overlegplatforms besproken en opgelost. Waar nodig organiseert de Provinciaal Directeur van het ANB een overleg tussen de betrokkenen op provinciaal niveau. Indien dit overleg onvoldoende resultaat oplevert, wordt vanuit de WG MPI.1 naar oplossingen gezocht door bemiddeling of het uitwerken van nieuwe afspraken die voorgelegd worden aan de Gewestelijke Overleginstantie.

Contactgegevens

Heeft u nog algemene vragen, neem dan zeker een kijkje op www.natuurenbos.be/natura2000 of stuur een mail naar anb@vlaanderen.be

Voor specifieke vragen kan u contact opnemen met de projectleider van het gebied of van uw provincie:

Provincie	MP	Projectleider	Mailadres
Limburg	Provinciaal aanspreekpunt	Kurt Michiels	kurt.michiels@Ine.vlaanderen.be
	Vijvergebied ML	Geert Beckers	geert.beckers@Ine.vlaanderen.be
	De Maten	Elvira Jaques	elvira.jacques@Ine.vlaanderen.be
	Zwarte Beek	Katia Nagels	katia.nagels@Ine.vlaanderen.be
	Maasvallei	Else De Schryver	else.deschryver@Ine.vlaanderen.be
	Hageven	Gui Winters	guido.winters@Ine.vlaanderen.be
	Mangelbeek	Koen Thijs Kurt Michiels	koen.thijs@Ine.vlaanderen.be kurt.michiels@Ine.vlaanderen.be
	Hoge Kempen	Lise Hendrick	lise.hendrick@Ine.vlaanderen.be
	Voerstreek	Jasper Goffin	jasper.goffin@Ine.vlaanderen.be
	Caestert	Jasper Goffin	jasper.goffin@Ine.vlaanderen.be
	Abeek	Bart Denayer	bart.denayer@Ine.vlaanderen.be
	Itterbeek	Bart Denayer	bart.denayer@Ine.vlaanderen.be
	Bosbeekvallei	Lise Hendrick	lise.hendrick@Ine.vlaanderen.be
	Haspengouw	Tom Verschraegen	tom.verschraegen@Ine.vlaanderen.be
	Overgang Kempen-Haspengouw	Lily Gora	lily.gora@Ine.vlaanderen.be
	Jekervallei	Kobe Janssen	kobe.janssen@Ine.vlaanderen.be
Oost-Vlaanderen	Provinciaal aanspreekpunt	Ann De Rycke	ann.derycke@Ine.vlaanderen.be
	Vlaamse Ardennen	Menschaert, Jan	jan.menschaert@Ine.vlaanderen.be
	Zandig Vlaanderen Oost	Hannelore Van De Wiele	hannelore.vandewiele@Ine.vlaanderen.be
	Zandleemstreek	De Rycke, Ann	ann.derycke@Ine.vlaanderen.be
	Zeeschelde (Sigma)	Nachtergale, Lieven	lieven.nachtergale@Ine.vlaanderen.be
	Krekengebied	Steven, Laureys	steven.laureys@Ine.vlaanderen.be
West-Vlaanderen	Provinciaal aanspreekpunt	Jeroen Bot	jeroen.bot@Ine.vlaanderen.be
	Duinen	Evy Dewulf Leni Demarest	evy.dewulf@Ine.vlaanderen.be leni.demarest@Ine.vlaanderen.be
	West Vlaams Heuvelland	Wim Pauwels	wim.pauwels@Ine.vlaanderen.be
	Zandig Vlaanderen West	Klaar Meulebrouck	klaar.meulebrouck@Ine.vlaanderen.be
	Polders	Jeroen Bot	jeroen.bot@Ine.vlaanderen.be
Antwerpen	Provinciaal aanspreekpunt	Erwin Demeyer	erwin.demeyer@Ine.vlaanderen.be
	Fortengordels	De Schryver, Hans	hans.deschryver@Ine.vlaanderen.be
	Grote Nete	De Meyer, Erwin	erwin.demeyer@Ine.vlaanderen.be
	Bos en Hei	De Meyer, Erwin	erwin.demeyer@Ine.vlaanderen.be
	Heesbossen	De Meyer, Erwin	erwin.demeyer@Ine.vlaanderen.be
	Kleine Nete	Vandenbergh, Katleen	katleen.Vandenbergh@Ine.vlaanderen.be
	Schietvelden	Vandenbergh, Katleen	katleen.Vandenbergh@Ine.vlaanderen.be
	Kalmthoutse Heide	Vandenbergh, Katleen	katleen.Vandenbergh@Ine.vlaanderen.be
	Turnhouts vennengebied	JOSTEN, Daniel	daniel.josten@Ine.vlaanderen.be
	Kempense kleiputten	JOSTEN, Daniel	daniel.josten@Ine.vlaanderen.be
Vlaams-Brabant	Provinciaal aanspreekpunt	Johan Toebat Inge Brichau	johan.toebat@Ine.vlaanderen.be inge.brichau@Ine.vlaanderen.be
	Kamphenhout	René Meeuwis Els Vints	rené.meeuwis@Ine.vlaanderen.be
	Zoniën	Patrick Huvenne	patrick.huvenne@Ine.vlaanderen.be
	Dijlevallei	Jo Hendriks Bart Meuleman	jo.hendriks@Ine.vlaanderen.be
	Hallerbos	Inge Brichau	inge.brichau@Ine.vlaanderen.be
	Wingevallei	Frank Saey	frank.saey@Ine.vlaanderen.be
	Demervallei	Johan Toebat	johan.toebat@Ine.vlaanderen.be

